

Ηθικά διλήμματα στο τέλος της ζωής

Δρ Αντώνιος Παπαγιάννης
Πνευμονολόγος

Η σύγχρονη τεχνολογία της ιατρικής έχει διευρύνει σημαντικά τους ορίζοντες στη μηχανική υποστήριξη των «δύσκολων» ασθενών. Ωστόσο η διεύρυνση αυτή, όσο επωφελής κι αν είναι ιδίως σε οξείες και αναστρέψιμες καταστάσεις, όπου το ζητούμενο είναι να κερδίσουμε χρόνο ώστε να αναλάβουν οι φυσικές δυνάμεις του ασθενούς, έχει ανοίξει μια ολόκληρη σειρά θηικών και δεοντολογικών προβληματισμών γύρω από τους ασθενείς εκείνους που δεν φαίνεται να έχουν περιθώρια ουσιαστικής ανάνηψης. Πού εξαντλούνται οι δυνατότητες της υποστήριξης; Πού αρχίζει η ιατρική ματαιοπονία; Πού τελειώνει το «ωφελέσειν» και αρχίζει το «βλάπτειν»; Η συνεχιζόμενη εντατική θεραπεία προσφέρει κάτι ή επιτυγχάνει μόνο αυτό που, κάπως άκομψα, οι αγγλοσάξονες περιγράφουν ως “flogging a dead horse” (μαστίγωμα ενός ψόφιου αλόγου), δηλ. την παράταση της διαδικασίας του θανάτου και όχι της ζωής;

Με τον τίτλο «*Ηθικά διλήμματα και αποφάσεις που αφορούν στο τέλος της ζωής*» διεξήχθη το 6^ο Διανοσοκομειακό Σεμινάριο «Αναπνευστική ανεπάρκεια και αποκατάσταση» στο Ολυμπιακό Μουσείο της Θεσσαλονίκης (20-21/2/2009). Συνδιοργανωτές του οι Μονάδες Εντατικής Θεραπείας των Νοσοκομείων Παπαγεωργίου και ΑΧΕΠΑ και η Β' Πνευμονολογική Κλινική του Νοσοκομείου Παπανικολάου. Ξεφεύγοντας από τη μηχανιστική θεώρηση με την οποία συχνά προσεγγίζουμε τους ασθενείς με προχωρημένες οργανικές ανεπάρκειες (υποστήριξη καρδιάς, πνευμόνων, νεφρών, πίεσης, διούρησης κ.τ.λ.), οι επιλεγμένοι ομιλητές και το ιατρονοστλευτικό κοινό (δυστυχώς αριθμητικά κατώτερο από το αναμενόμενο για ένα τόσο ευρύ και ζωτικής σημασίας θέμα) προβληματίσθηκαν πάνω σε ζητήματα όπως: βιοηθική θεώρηση της τεχνητής παράτασης της

ζωής, αποφάσεις περιορισμού ή απόσυρσης της μηχανικής υποστήριξης σε ανίστες καταστάσεις, χρήση του μη επεμβατικού αερισμού σε διάφορες κατηγορίες πασχόντων, αντιμετώπιση των εγκεφαλικών επεισοδίων, ιατρική ματαιοπονία και παρηγορητική υποστήριξη του καρκινοπαθούς. Οι ομιλητές, από έγκριτους Έλληνες και διακεκριμένους ξένους ομιλητές, ήταν καλά τεκμηριωμένες και σε πολύ υψηλό επίπεδο. Χωρίς να επιδίχουν να δώσουν εύκολες λύσεις, οι εισηγητές παρουσίασαν στο κοινό τα προβλήματα, τα διλήμματα και τα κριτήρια με τα οποία θα πρέπει κάθε θεραπευτική ομάδα που αντιμετωπίζει αρρώστους που έχουν ορατή «ημερομηνία λήξης» να σκέπτεται και να συναποφασίζει για το «τι δέον γενέσθαι».

Έγινε σαφές στο διήμερο των συζητήσεων του σεμιναρίου ότι οι ακανθώδεις αποφάσεις για περιορισμό (withholding) και απόσυρση (withdrawing) των θεραπευτικών μέσων και της τεχνητής σίτισης δεν είναι θέματα θεωρητικά που μπορεί να απασχολούν μόνο ειδικούς «δεοντολόγους επί χάρτου». Αποτελούν προβλήματα καθημερινής πρακτικής τόσο σε ΜΕΘ όσο και σε γενικά νοσηλευτικά τμήματα, στα οποία μπορεί να εμπλακεί κάθε γιατρός ή νοσηλευτής, που καλό είναι να έχει σκεφθεί εκ των προτέρων τις πιθανές λύσεις πριν βρεθεί αντιμέτωπος με το δίλημμα. Ο προσεγμένος τόμος με τις εισηγήσεις του σεμιναρίου αποτελεί ένα χρήσιμο κείμενο αναφοράς για τον προβληματισμό αυτό. Αξίζουν ευκρινείς έπαινοι στην οργανωτική επιτροπή και τους ομιλητές για το έργο τους, που οπωσδήποτε άξιζε πολύ καλύτερης δημοσιότητας και παρακολούθησης. Πρόταση είναι να επαναληφθεί παρόμοια εκδήλωση στο μέλλον, ίσως υπό την αιγίδα και του Ιατρικού Συλλόγου.